

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาระดับประถมศึกษาเป็นการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อมุ่งในการพัฒนาความรู้ความสามารถให้อ่านออก เขียนได้ คิดคำนวณได้ สามารถประกอบอาชีพได้ตามควรแก่วัยและสามารถดำรงตนเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข รวมทั้งสามารถเล่าเรียนในชั้นสูงต่อไปได้ ซึ่งเป็นการศึกษาเพียงระดับเดียว ที่ทุกคนมีโอกาสได้ศึกษาอย่างเท่าเทียมกัน รัฐจึงให้การสนับสนุนงบประมาณแก่การศึกษาระดับประถมศึกษา มากกว่าการศึกษาประเภทอื่น ๆ (กมล ภู่งามเสวี, 2527) การศึกษามีความสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาประเทศชาติ จึงอาจกล่าวได้ว่า โรงเรียนประถมศึกษาเป็นบทบาทสำคัญต่อการกำหนดทางเลือกและวิถีชีวิตของคนส่วนใหญ่ของประเทศ

การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา ของไทยในปัจจุบัน ได้มีหน่วยงานร่วมรับผิดชอบหลายหน่วยงานด้วยกัน ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน สำนักงานการศึกษาท้องถิ่น กรมประชาสัมพันธ์ และกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน หน่วยงานที่เข้าร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาที่กล่าวมานี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เป็นหน่วยงานที่สามารถจัดการศึกษาในระดับประถมศึกษามากที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2528)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการการศึกษา พ.ศ. 2523 มีภารกิจหลักคือ การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นการศึกษามากบังคับให้แก่ประชาชนในชาติ โดยมีวัตถุประสงค์ให้คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาอย่างเสมอภาคและต่อเนื่อง มีความรู้พื้นฐานเพียงพอที่จะดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างสงบสุข ตามพระราชกฤษฎีกาการแบ่งส่วนราชการในสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2523 ได้แบ่งส่วนราชการเพื่อความสะดวกในการบริหารงาน และการดำเนินการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาออกเป็น 8 กอง และมีหน่วยงานเทียบเท่ากองอีก 7 หน่วยงาน ซึ่งหน่วยงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติที่แบ่งออกไปนั้น จะเป็นหน่วยงานที่สนับสนุนให้ความสะดวกในการบริหารงานประถมศึกษาเป็นหลัก

การดำเนินการบริหารงานของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีการบริหารงานเป็นองค์คณะบุคคลในรูปของคณะกรรมการ กำหนดโครงสร้างการบริหารไว้ 5 ระดับ ได้แก่ ระดับชาติ ประกอบด้วย คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีหน้าที่กำหนดนโยบาย และแผนพัฒนาการประถมศึกษาในความรับผิดชอบ ตลอดจนการจัดหางบประมาณในการดำเนินการ มีสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เป็นหน่วยงานปฏิบัติ และมีเลขาธิการคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เป็นผู้บังคับบัญชา/ระดับจังหวัด ประกอบด้วยคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัด มีหน้าที่กำหนดนโยบายและแผนพัฒนาการประถมศึกษาในจังหวัด มีสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดเป็นหน่วยงานปฏิบัติ และผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด เป็นผู้บังคับบัญชา ระดับอำเภอ ประกอบด้วยคณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอ มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาการประถมศึกษาในอำเภอ มีสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ เป็นหน่วยงานปฏิบัติและหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ เป็นผู้บังคับบัญชา ระดับกลุ่มโรงเรียน ประกอบด้วยคณะกรรมการกลุ่มโรงเรียน มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาการประถมศึกษา ในกลุ่มโรงเรียน มีศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียน เป็นหน่วยงานปฏิบัติ และประธานกลุ่มโรงเรียนเป็นผู้บริหาร ประสานงานการศึกษาในกลุ่มโรงเรียน ระดับโรงเรียน มีโรงเรียนเป็นหน่วยงานปฏิบัติในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้บังคับบัญชา (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2523)

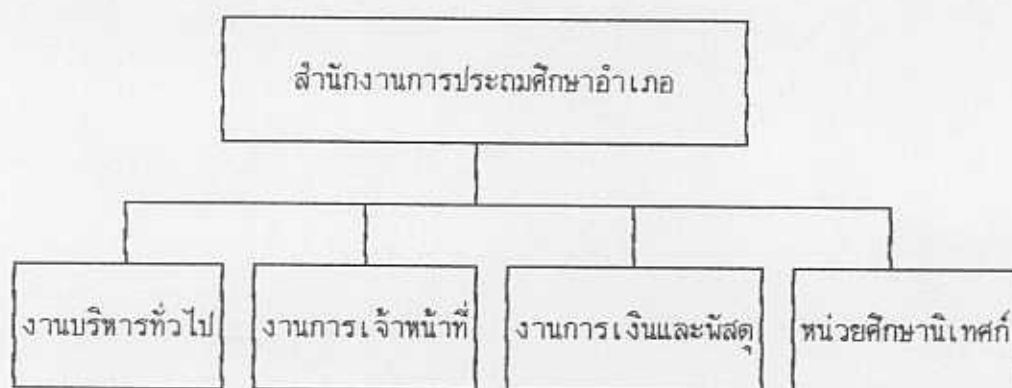
ตามโครงสร้างการแบ่งงาน ของสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด ซึ่งกำหนดโดยสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติที่มีอยู่ในปัจจุบัน ได้กำหนดให้มีสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ เป็นหน่วยงานที่ดำเนินการจัดการศึกษาในระดับพื้นที่อีกต่อหนึ่งซึ่งตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2523 ได้กำหนดอำนาจหน้าที่ของสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอให้มีหน้าที่ ดังนี้ คือ

- 1) ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอ
- 2) จัดการประถมศึกษาภายในเขตอำเภอ
- 3) ปฏิบัติงานอื่นตามที่กฎหมายกำหนดและตามที่คณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอ

มอบหมาย

ในการบังคับบัญชาราชการ ในสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอในพระราชบัญญัติเดียวกัน ได้มอบหมายให้หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอเป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบ โดยขึ้นตรงต่อผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด

โครงสร้างการแบ่งงานตามภารกิจหน้าที่ ของสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติกำหนดไว้ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2535)

แนบฉบับที่ 1 โครงสร้างการบริหารงานของสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ

สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ เป็นหน่วยงานทางการศึกษาตาม มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครู พ.ศ. 2523 และจัดตั้งตามมาตรา 26 และมาตรา 28 (2) แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการการประถมศึกษา พ.ศ. 2523 เป็นส่วนราชการส่วนกลางที่มีสำนักงานตั้งอยู่ภูมิภาค ตามพระราชกฤษฎีกาแบ่งส่วนราชการสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2523 โครงสร้างและการแบ่งงานของสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ แบ่งงานออกเป็น 4 งาน คือ งานบริหารทั่วไป งานการเงินและพัสดุ และศึกษานิเทศก์ (เดิมเรียกว่างานนิเทศการศึกษา) โดยที่สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอมิหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษา และพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดทั้งในระดับก่อนประถมศึกษา ระดับประถมศึกษา และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ดังนั้น การที่สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ จะจัดการศึกษาในความรับผิดชอบ ให้มีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษา ให้มีความเจริญก้าวหน้าได้นั้น ความสำคัญอยู่ที่งานวิชาการ ซึ่งมีศึกษานิเทศก์เป็นผู้รับผิดชอบ อยู่ภายใต้การปกครองบังคับบัญชา ของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ

ศึกษานิเทศก์ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ จัดองค์กรบริหารภายในออกเป็น 3 งานคือ งานพัฒนาวิชาการ งานพัฒนาการนิเทศการศึกษาและงานวิจัยประเมินผลและบริการ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2533) จึงเห็นว่าหน่วยงานของศึกษานิเทศก์เป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการจัดการศึกษา ของสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยในฐานะหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ จึงมีภาระหน้าที่ที่จะต้องรับผิดชอบ ในการบริหารงานของสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอในอันที่จะกำกับติดตาม นิเทศและประเมินผล การปฏิบัติงานให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัญหาและแนวการพัฒนางานวิชาการของสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ เพื่อสามารถที่จะนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ไปปรับปรุงแก้ไขการบริหารงานวิชาการให้มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับความคิดของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ ผู้ช่วยหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ และศึกษานิเทศก์อำเภอ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น อันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ที่อยู่ในความรับผิดชอบ

1.2 วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและแนวทางการพัฒนางานวิชาการ ของสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ

1.3 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ก. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยในด้านปัญหา ประกอบด้วย ภารกิจงานด้านวิชาการของสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ 8 ด้าน คือ

- 1) งานนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา
- 2) งานศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ วิจัยทางการศึกษา
- 3) งานพัฒนาการนิเทศ และส่งเสริมการนิเทศภายในโรงเรียน
- 4) งานบริการทางการศึกษา และเทคโนโลยีทางการศึกษา
- 5) งานบริหารและปฏิบัติงาน/โครงการ
- 6) งานนโยบายและแผนพัฒนาการศึกษา
- 7) งานประสานงาน และเผยแพร่เอกสารทางวิชาการ
- 8) งานอื่น ๆ ที่ผู้บังคับบัญชามอบหมาย

ข. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ในส่วนที่เกี่ยวกับแนวการพัฒนา ประกอบด้วยตัวแปร 4 ด้าน คือ บุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และวิธีการจัดการ

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1) กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ ผู้ช่วยหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ ศึกษาพิเศษอำเภอ ในสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดชัยภูมิ

2) กลุ่มตัวอย่างการวิจัยครั้งนี้ กำหนดเฉพาะผู้บริหารราชการอยู่ในปี พ.ศ.2539 เท่านั้น

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

- 1) การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การดำเนินงานที่เกี่ยวกับงานด้านการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการศึกษา งานด้านการศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์ วิจัยทางการศึกษางานด้าน พัฒนางานนิเทศและส่งเสริมการนิเทศภายใน งานด้านการบริการทางการศึกษา และเทคโนโลยี ทางการศึกษา งานด้านการบริหารและการปฏิบัติงาน และงานด้านการประสานงาน และ เผยแพร่เอกสารทางวิชาการ ซึ่งเป็นงานในหน้าที่ของหน่วยศึกษานิเทศก์
- 2) สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ หมายถึง หน่วยงานบริหารที่มีหน้าที่บริหาร โรงเรียนประถมศึกษาภายในอำเภอ และให้หมายความรวมถึง สำนักงานการประถมศึกษา กิ่งอำเภอด้วย
- 3) หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ หมายถึง ข้าราชการครูที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นผู้ บังคับบัญชาควบคุม ดูแลโดยทั่วไปในราชการของสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ รับผิดชอบ ในการปฏิบัติราชการ ขึ้นตรงต่อผู้อำนวยการการประถมศึกษาจังหวัด และให้หมายความรวมถึง หัวหน้าการประถมศึกษากิ่งอำเภอด้วย
- 4) ผู้ช่วยหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ หมายถึง ข้าราชการครูที่ได้รับการแต่งตั้ง ให้ช่วยเหลืองานของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ และให้หมายความรวมถึงผู้ช่วยหัวหน้าการ ประถมศึกษากิ่งอำเภอด้วย
- 5) ศึกษาพิเศษอำเภอ หมายถึง เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานในหน่วยศึกษานิเทศก์ ของ สำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ รวมทั้งครูช่วยราชการในหน่วยศึกษานิเทศก์ และรวมถึง หน่วยศึกษานิเทศก์ของสำนักงานการประถมศึกษากิ่งอำเภอด้วย
- 6) งานนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา หมายถึง การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการของโรงเรียน การวางแผนการนิเทศ การให้คำปรึกษาแก่ผู้บริหาร โรงเรียนและคณะครู เป็นต้น
- 7) งานด้านการศึกษาค้นคว้า วิเคราะห์วิจัยทางการศึกษา หมายถึงการศึกษาค้นคว้า แนวคิดทางการศึกษาใหม่ ๆ การทดลองหารูปแบบการสอน การรวบรวมผลงานทางการศึกษา การจัดทำคู่มือครู แผนการสอน ร่วมกับคณะครู การประชุมอบรมสัมมนาบุคลากร การจัดทำวิจัย เพื่อปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอน ตลอดจนการสนับสนุนให้โรงเรียนนำผลการวิจัยไปใช้พัฒนา การเรียนการสอน

8) งานด้านการพัฒนาการนิเทศและส่งเสริมการนิเทศภายใน หมายถึงการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการนิเทศภายในแก่ผู้บริหารโรงเรียน / กลุ่มโรงเรียนการศึกษาและทดลองใช้รูปแบบเทคนิค วิธีการและสื่อร่วมกับโรงเรียน/กลุ่มโรงเรียนตลอดจนการจัดทำเอกสารเผยแพร่รูปแบบและวิธีการนิเทศภายในแก่บุคลากรในโรงเรียน/กลุ่มโรงเรียน

9) งานด้านการบริการทางการศึกษา และเทคโนโลยีทางการศึกษา หมายถึง การให้บริการทางวิชาการแก่โรงเรียน/กลุ่มโรงเรียน ให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น การสนับสนุนร่วมมือกับศูนย์วิชาการกลุ่มโรงเรียนผลิตสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ที่เหมาะสมกับการเรียนการสอน การส่งเสริมให้นำสื่อ นวัตกรรมที่ผลิตขึ้นไปใช้ในโรงเรียน/กลุ่มโรงเรียน

10) งานด้านการบริหารและปฏิบัติงาน หมายถึง การประชุมอบรมสัมมนาผู้บริหารโรงเรียน/กลุ่มโรงเรียน และบุคลากรในโรงเรียน/กลุ่มโรงเรียน การนิเทศติดตามผล และประเมินผลการปฏิบัติงาน ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เป็นต้น

11) งานด้านการประสานงานและเผยแพร่เอกสารทางวิชาการ หมายถึงการประสานงานทางวิชาการ กับหน่วยงานทางการศึกษา ระดับจังหวัด โรงเรียน กลุ่มโรงเรียน ตลอดจนหน่วยงานอื่น ทั้งภาครัฐและเอกชน

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) ได้ทราบปัญหาและแนวทางการพัฒนางานวิชาการของสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอ
- 2) ผู้ดำรงหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอและผู้เกี่ยวข้อง สามารถที่จะนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ ไปปรับปรุง แก้ไข การบริหารงานวิชาการ ให้มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับความคิดเห็นของหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอ ผู้ช่วยหัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอศึกษานิเทศก์อำเภอ